

MENO A PRIEZVISKO AUTORA DIZERTAČNEJ PRÁCE: RNDR. MICHAL PITOŇÁK

NÁZOV PRÁCE: QUEER GEOGRAPHIES OF SEXUALITIES: SOCIOCULTURAL ORGANIZATION OF SEXUALITIES
IN SPACE AND (DE)CONSTRUCTION OF HETERONORMATIVITY

POPIS DIZERTAČNEJ PRÁCE

Autor RNDr. Michal Pitoňák predložil dizertačnú prácu, v ktorej tematicky čerpá z feminizmu, postmodernizmu a postštrukturalizmu. Obsah dizertačnej práce je venovaný predovšetkým problematike geografie sexualít. Samotný text možno tematicky rozdeliť na tri hlavné časti: v prvej autor teoreticky a filozoficky spracovávanú problematiku ukotvuje, v druhej časti sa venuje metodológii a tretia časť predstavuje štyri vlastné publikácie autora (tri odborné články a jednu kapitolu z knihy), doplnené ďalším komentárom a záverečným zhodnotením. Všetky štyri diela boli publikované počas doktorandského štúdia v období 2013-2014 a predstavujú kľúčovú časť dizertačnej práce. Dizertačná práca je napísaná v anglickom jazyku, z priložených publikácií sú tri v českom a jedna v anglickom jazyku. Práca má neobvyklé formálne spracovanie, pôsobí veľmi esteticky a dobre sa číta. Rovnako netradičný ako formát je aj samotný obsah práce. Práca nie je napísaná "tradičným" spôsobom s teoretickou, metodologickou a empirickou časťou. Základ dizertačnej práce Michala Pitoňáka tvoria štyri vlastné odborné publikácie, o ktoré sa autor opiera pri predstavovaní konceptu heteronormativity najmä vo vzťahu k priestoru, pričom ukazuje aj empirické príklady výskumu v oblasti geografie sexualít.

AKTUÁLNOSŤ TÉMY

Predložená dizertačná práca RNDr. Michala Pitoňáka predstavuje aktuálnu, spoločensky relevantnú, hoci v geografii nevelmi diskutovanú tému queer geografii sexualít. Problematika ľudskej odlišnosti (primárne tá sexuálna) je v rámci českej geografie pomerne nová (na Slovensku možno povedať že absentuje úplne), hoci vo svetovej geografickej škole sa rozvíja už od 80. rokov 20. storočia a v geografických publikáciách nie je vôbec ojedinelá. Oceňujem, že sa autor dizertácie podujal na spracovanie takejto témy, hoci práca vyžadovala dôsledné štúdium svetovej literatúry z danej oblasti, ktorú považujem za pomerne náročnú. Autor svojou prácou určite zaplní (takmer) biele miesto na mape geografického bádania a možno povedať pripravuje pôdu pre výskum v tejto špecifickej oblasti.

ZVOLENÉ METÓDY SPRACOVANIA

Zvolenú metódu spracovania dizertačnej práce možno považovať za adekvátnu. Postup riešenia dizertačnej práce je v súlade s hlavnými cieľmi formulovanými v úvode. Keďže sa nejedná o

dizertačnú prácu zameranú na jeden špecifický empirický výskumný problém a nemá zmysel opätovne posudzovať metodologické postupy využité v publikáciách, ktoré už prešli recenzným konaním, môžem sa aspoň krátkym komentárom pristaviť pri metódach zvolených v rámci empirických výskumov. Skúmanú oblasť možno považovať za prevažne kvalitatívnu, preto treba oceniť, že sa autor podujal na pomerne neobvyklý prístup využitia kvantitatívnych metód pri skúmaní heteronormativity a pomerne dobre sa popasoval s problémom chýbajúcich sekundárnych dát. Môžem konštatovať, že dizertačná práca je prínosnou aj ako príklad využívania špecifických výskumných postupov v snahe získať originálne výsledky. Napriek tomu som presvedčená, že pre geografa je vlastný výskum v teréne mimoriadne dôležitý, najmä ak je potrebné (nevyhnutné) získať originálne, primárne dáta pre ďalšie analýzy. V prípade zamerania výskumu v oblasti geografií sexualít bude takýto výskum naozaj nevyhnutný. Preto by ma zaujímalo, či na prvý predstavený výskum (vnímanie heteronormativity priestorov) nadviazal aj detailnejším kvalitatívnym výskumom, tak ako to naznačuje v príspevku (a ak áno, akým spôsobom získané výsledky rozšírili/podčiarkli predchádzajúce zistenia).

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY A PRÍNOS DIZERTAČNEJ PRÁCE

Postmoderné a postštrukturálne prístupy patria v súčasnosti medzi najmenej pochopené oblasti geografického myslenia. Preto som presvedčená, že prínosom je už samotné zameranie dizertačnej práce na spracovávanú tému. Predložená dizertačná práca Michala Pitoňáka napomáha etablovať problematiku queer geografií do povedomia českých (aj slovenských) vedeckých kruhov. Autor v dizertačnej práci nielen poukázal na dôležitosť takto smerovaného bádania, ale predstavil aj teoretický a metodologický základ problematiky.

Hlavný prínos dizertačnej práce je možné nájsť vo troch hlavných oblastiach. Prvou je teoretická, kde autor prispel uceleným a prehľadným spracovaním konceptu geografie sexualít pomocou dostupnej literatúry. Autor v prvej kapitole práce venuje pomerne široký priestor objasňovaniu teoretických konceptov súvisiacich s problematikou sexualít a ich geografií, vysvetľuje chápanie pojmov pohlavie, gender, moc, sexualita, heteronormativita a ich konštrukcie. Za cennú považujem časť, v ktorej sa snaží odpovedať na praktickú otázku vzťahu priestoru a sexuality. Rovnako treba oceniť metodologickú časť, ktorá je v dizertačnej práci spracovaná mimoriadne precízne a v ktorej autor (okrem iného) rozvíja myšlienky vlastnej pozicionality v rámci bádania. Tretí hlavný prínos dizertačnej práce je možné podčiarknuť aj v kontexte využitých nerutinných metód. Predstavené empirické výsledky z výskumov dvoch špecifických problémov možno vnímať ako praktické ukážky geografie sexualít v praxi.

Teoretické texty z oblasti geografie sexualít sú pomerne náročné na čítanie. Preto by som rada ocenila aj že to, že publikácie sú napísané v českom jazyku, čo umožňuje sprístupniť poznatky z tejto oblasti pre širší okruh čitateľov českej/slovenskej proveniencie (napríklad spomedzi

študentov), pre ktorých je čítanie anglických textov zložité. Aj z tohto hľadiska je vedecká práca Michala Pitoňáka určite prínosom.

FORMÁLNA STRÁNKA PRÁCE (ČLENENIE, JAZYKOVÁ STRÁNKA, GRAFICKÁ A ESTETICKÁ ÚPRAVA)

Po formálnej stránke z hľadiska rozsahu, obsahu, štruktúry, práce s literatúrou, popisu metód a pod. práca spĺňa kritériá kladené na dizertačnú prácu. Práca je napísaná kvalitným odborným jazykom, používa správne aktuálnu odbornú terminológiu. Úroveň príloh je na veľmi dobrej úrovni. Celková grafická úprava dizertačnej práce, textu, tabuliek a obrázkov je na vysokej úrovni, práca je prehľadne spracovaná a dobre sa v nej dá orientovať.

SPLNENIE SLEDOVANÝCH CIEĽOV

V kontexte vyššie uvedeného považujem stanovené ciele dizertačnej práce za splnené. Celkovo hodnotím prácu ako plne spĺňajúcu a v niektorých ohľadoch prekračujúcu bežné štandardy dizertačných prác a odporúčam ju na obhajobu. Podľa môjho názoru RNDr. Michal Pitoňák predloženou dizertačnou prácou ukázal, že je schopný samostatne vedecky pracovať a dosahovať odborné výsledky publikovateľné v seriózných vedeckých časopisoch.

Súhlasím s tvrdením autora z úvodu dizertačnej práce, že predložené dielo predstavuje skôr začiatok cesty, ako jej koniec. Hoci sa Michal Pitoňák najmä z hľadiska teoretického ukotvenia dobre zhostil témy, ktorá je v našom prostredí nová určite metodologicky náročná, stále existuje množstvo otázok, na ktoré je potrebné hľadať odpovede. Rezervy a súčasne príležitosti vidím najmä v hľadaní ciest, spôsobov a nástrojov v empirickom výskume, ktorý umožní pretaviť získané teoreticko-metodologické poznatky do spoločensky relevantných poznatkov, najmä z dôvodu, že geografická obec (najmä naša slovenská) predstavuje polarizovanú skupinu (či už z hľadiska filozofického chápania geografie, kvantitatívno-kvalitatívnej dichotómie, ale aj pri presadzovaní tradičných, konzervatívnych škôl a odmietaní nového).

Ako námet do všeobecnej diskusie odporúčam otázku:

- V treťom príspevku predstavujete výsledky vlastného výskumu, avšak ide o kvantitatívny výskum, hoci na pomerne veľkej vzorke. Pokúsili ste sa o doplnenie tohto výskumu dôkladnejším, kvalitatívnym pohľadom? Používanie kvantitatívnych metód pri výskume v rámci geografie sexualít je pomerne neobvyklé, nielen z hľadiska chýbajúcich dát, ale aj ako dôsledok toho, že ľudskú sexualitu a problémy s ňou spojené možno považovať za mäkké a ťažko merateľné fenomény. Je vaše "vyhýbanie" sa kvalitatívnym metódam zámerné? Prípadne máte v úmysle rozšíriť svoj výskum aj o kvalitatívny pohľad?

ZÁVEREČNÉ HODNOTENIE DIZERTAČNEJ PRÁCE A OTÁZKY DO DISKUSIE

Predložená dizertácia potvrdzuje schopnosti autora vedecky pracovať. Jeho publikačné výsledky, ktoré sú súčasťou dizertačnej práce dokazujú odborné schopnosti autora. Navrhujem, aby bola predložená dizertačná práca prijatá a aby bol po jej úspešnej obhajobe autorovi udelený akademický titul doktora filozofie „philosophiae doctor“, v skratke „PhD“.

V Bratislave dňa 1. 09. 2015

Mgr. Alena Rochovská, PhD.

Katedra humánnej geografie a demografie

PRIF UK, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava